

Kas ir kaip gal s išspr sti socialin klausim

Fabijonas Kem šis

Socialinis klausimas yra taip senas, kaip sena pati žmonija ir jos vargai. Gal tik rojuje prieš nusid jim jo nebuvo. Atsirad s drauge su nuod me, jisai vargino žmonij visais laikais. Materialinio ir moralinio skurdo ir išnaudojim senov je buvo net žymiai daugiau, kaip m s laikais. O ir senov je buvo jautresn s širdies ir s žin s žmoni , kurie gyvatas blogybes jausdavo ir ieškodavo keli ir b d joms nugal ti.

Ta iau tik Kristaus dieviškasis mokslas atneš galing žmonijai švie s , kurioje ir socialin problema gijo nauj dinamin pob d . Krikšioni , o ir vis kit žmoni , esan i Kristaus mokslo takoje, s žin nebegal jo nurimti, nes meil s ir visuotin s brolyb s mokslas niekaip nesitaik su vien skurdu ir pažeminimu, o kit prabanga, l bavimais ir masi išnaudojimu. Prasid jo visuotinis vis platesni sluoksni s žin s atbudimas. jo reformos, maž jo iš palengvo skurdas ir vargas. Žmogus m atgauti savo teises ir garb .

O vis d lto devyniolikos amži krikš ioni gyvenimo patyrimas rod teisingum Kristaus pasakymo, jog „vargš visada tarp sav s tur site“, jog tod l tuš ia svajon b t laukti ia tokio rojaus, kur visi jaust si patenkinti ir laimingi. Dar ir m s laikais besklypi ir benami žmoni yra pasaulyje apie dvi tre i sias, dar daug milijon žmoni negali gauti darbo bei uždarbio ir priversti dairytis pašalp ir pusbadžiai gyventi. Dar pramonin s revoliucijos sudarytoji naujoji r šis vergijos — algin vergija tebevargina darbinink pasaul . O net jeigu kada žeminam j ir išnaudojam j skai ius ir sumaž t iki minimumo, kada, vadinasi, socialin problema b t išspr sta ne tik teorijoje, bet ir gyvenimo praktikoje, tai vis d lto ir tuomet žem s gyvenimas žmonijos nepatenkint , ir ji ilg t si dangaus. Tokia jau žmogaus širdis. Ši dien socialin problema turi dvi puses: materialin ir moralin . Ši pastaroji yra net svarbesn už pirm j . „Socialin ši dien kova, — sako Dr. Maceina, — yra kova ne tik už ekonomin pragyvenim , bet ir už žmogišk j savo kilnum , už žmogiškosios vert s pripažinim , už tinkam viet dvasin je gyvenimo s rangoje, už gal jim naudotis lygia pagarba ir meile“¹.

¹ Ži r k jo veikal „Socijalinis Teisingumas“, 4 psl.

Ir k no apr pinimo, ir dvasios išlaisvinimo bei turtinimo srityse žmo-
nija dar tik maž dalel darbo teatliko, ir prieš jos akis dar tebeguli pla-
t s, neišarti dirvonai. Ir vis dar tebelieka aktualus klausimas: kas ir kaip
gal s išspr sti socialin klausim ? Tinkamas š klausim atsakymas
mums b t ne tik domus, bet ir naudingas d l to, kad gal pad t susi-
daryti ateities darb plan visiems tiems, kuriems socialinis klausimas
nuoširdžiai r pi.

1. AIŠKIOS PASAUL ŽI ROS PIRMENYB

Pagal tai, kaip žmon s praelyje ir m s laikais band socialin klau-
sim išspr sti, gal tume juos paskirstyti dvi kategorijas: tuos, kurie at-
meta vis antprigimtin gyvenim ir socialin s problemos išsprendim , —
taigi, ir socialin progres , — nori remti vien prigimtosiomis žmogaus j -
gomis, ir tuos, kurie, nepaneigdami žmogaus prigimties j g svarbos, mano
ta iau, kad vien šiomis j gomis žmonijai niekuomet nepasisekt socialin
klausim išspr sti, ir tod l reikia b tinai pasigauti j g iš viršaus, iš ant-
gam io, ir kad tik sujungus prigimt sias j gas su antgamtime pagalba gali
ateiti šviesa ir pasisekimas. Kitaip sakant, matome ia tikybininkus ir be-
tikybininkus bandant ne vienodai spr sti tas pa ias problemas. Visas tarp
vien ir kit skirtumas yra nevienodose paži rose žmog ir jo prigimt .
Betikybininkai savo galvojim ir darb pagrindus deda pat žmogaus luo-
mo fakt ir jo esam sias ap iuopiamas j gas, kurios jiems atrodo visaga-
lin ios. Tod l jie tiki žmogaus prigimties j g neribot progres . Apie
žmogaus dievišk kilm , jo nelygstam vert ir jo galutin paskirt beti-
kybininkas, jeigu jisai yra nuoseklus ir s žiningas žmogus, tegali pasa-
kyti: ignoramus et ignorabimus.

Visai kitaip supranta tuos dalykus tikybininkas. Jisai žino ne tik iš
Apreiškimo, bet ir iš visuotiniojo žmonijos per t kstan ius met patyri-
mo, kad žmogaus prigimties j gos yra labai ribotos, ir kad vien jomis pa-
sikliaudamas žmogus dažnai tesugeba eiti klaid ir nepasisekim keliu. O
ir šiaip jau paprastu sveiku protu galvodamas žmogus prieina ne tik su-
pratim , kad Dievas yra, bet ir kad Jisai, dav s pradži protingoms b ty-
b ms, joms savo dievišk charakter spaud s, negal jo palikti jas ir be sa-
vo pagalbos bei globos. Belieka tik tos pagalbos nor ti ir jos šauktis. Ir štai
gaunamas žmogaus su jo K r ju bendravimas ir bendradarbiavimas. Ir
tik tuo pagrindu atsistojus galimas yra ir asmeninis žmogaus stipr jimas,
progresas ir jo galingoji k ryba. Žmogus priart ja prie paties Tiesos,
Grožio ir G rio šaltinio. ia jisai semiasi sau j g ir entuziazmo.

Betikybininkas psichologas, pedagogas ar istorikas, netur damas jo-
kios aiškios nuomon s apie žmogaus gyvenimo prasm ir tiksl , savo so-
cialiniuose tyrimuose tur s vien tenkintis rinkimu gyvenimo ir žmoni

elgesio fakt ir tarp nesuskaitomos daugybės t fakt kaip gi sunku jam bus tiek susiorientuoti, kad gal t nustatyti tam tikrus nepakeičiamus dsnius, tuos faktus reikiamai prasminti, numatyti bendras progreso linijas, apiuopti bendrus tikslus. Jisai tik gal s apiuopti begalin t fakt vairum , j daugelio beprasmingum ir pagaliau tuose faktuose fakeliuose, it kokiame labirinte — patsai praž ti. O visa tai d l to, kad t fakt labirint jisai surizikavo eiti be šviesos.

Tikybininkas tyr jas eina gyvenimo fakt tankumyn su žiburiu, kuris jam ir keli rodo, ir pa ius faktus nušvie ia. Jisai tarp t fakt neprazus. Jisai mok s juos suprasti, suskirstyti, sugrupuoti ir padaryti iš j visai tiksli išvad . Metodo pasirinkimo atžvilgiu tikybininkai tur s aiški pirmenyb . Kada betikybininkai tegal s vartoti vien indukcijos metod , tikybininkai naudosis abiem metodais — ir indukcijos, ir dedukcijos. Skirtingi bus vieno ir kito ir darbo rezultatai. Vieno rezultatai bus beformin ir betiksl fakt kr va; kito darbo rezultatai bus tiksliai surasta nauja šviesa, naujas akstinas progresui.

Suprantama tod l, kad tikybininkai turi nepalyginamai daugiau galimum socialiniam klausimui išspr sti taip teorijos srityje, taip ir gyvenimo praktikoje.

2. KRISTUS IR BAŽNY IA

Dievažmogis Kristus padar tikrai dievišk naš socialinio klausimo sprendim . Jisai atneš pagrindinius principus tam klausimui spr sti. Visa žmonija — tai viena didžiul šeima. Visi žmon s to paties Dangiškojo T vo vaikai, sukurti pagal Jo paveiksl ir panašum . Visi tarp sav s broliai ir seserys. Visi atpirkti Kristaus krauju. Vis tas pats amžinasis paskyrimas. Iš to paaiški vis žmoni pagrindin lygyb . Ta iau, pagal nelygiai gautus talentus, nelygi neš atsakomyb ir nelygi tur s pareig Dievui ir artimui. Bet visiems bus privaloma prog lygyb , ir visiems tur s b ti užtikrinta galimyb naudotis gamtos dovanomis tiek, kad gal t padoriai pragyventi. Žmon s tur s myl ti vienas kit ir vienas kitam atleisti kaltes. Nelaiming j ir apleist j tur s pasigail ti ir juos remti. Visi tur s vis pirma ieškoti Dievo karalyst s ir Jo teisyb s, nes, Kristaus pažadu, visa kita bus žmon ms prid ta.

Jau antras t kstantis met baigiasi, kai tasai meil s mokslas praskamb jo Palestinos žem je. Buvo tai meilingas Dievo sikišimas žmoni reikalus, palaiminga Dangaus pagalba žemei jos žmoni varguose. Per tuos devyniolika šimtme i jau pilnai paaišk jo, kad Kristaus socialin doktrina ne vien teoretiškai ir ne vien žmoni sieloms yra racionaliausia ir kilniausia, bet ir praktiškajam žem s gyvenimui su visais jos ekonomiais, kult riniais ir politiniais reikalais yra sveikiausia ir išganingiausia.

Žmonija per tuos kone por t kstan i met tiek vargo ir dejavo, kiek ji nutoldavo nuo Kristaus mokslo. Kristaus mokslas tai buvo raktas, kuriuo einama varg paslapt tam, kad juos apvaldžius, sumažinus ar ir visai išvijus. Tad pirmoji socialin tiesa, kuri per t devyniolikos šimtme i laik pilnai paašk jo, buvo toji, jog šalia Kristaus mokslo n ra ir negali b ti s kmingo socialinio klausimo išsprendimo.

Ta iau Dievo S nus nesitenkinu vienu tik mokslo paskelbimu. Jisai suk r permanentin staig , kuriai paved t moksl serg ti nuo iškrai pym , j skiepyti žmon ms ir skleisti. (Euntes ergo docete omnes gentes...). Tai staigai, Savo Bažny iai, Jisai paved ir dalyti žmon ms antgamtinės pagalbas, — šv. Sakramentus, — kad jie savo darbuose, kovose ir varguose nenusilpn t . Bažny ia tod l ne tik nevengia socialinio klausimo, bet laiko savo ir teise, ir pareiga pad ti žmon ms t klausim spr sti. „Mes turime teis ir pareig , — sako velionis popiežius Pijus XI savo enciklikoje „Quadragesimo anno“, — apie šiuos reikalus, b tent, ekonominius ir socialinius, tarti savo sprendim su aukš iausiu autoritetingumu“. Juk šitie ekonominiai ir socialiniai reikalai lie ia žmog , kurio teis s ir vertyb taip dažnai esti pažeidžiamos. „Bažny ios vieta yra tenai, prie barikad , — sako R. P. Coulet², — kadangi, deja, barikados yra. Ir ne tik tam, kad apaštalaut rezignacij vargšams ir dosnum turtingiesiems, juo labiau ne tam, kad pasidaryt advokatu, nors ir ne suinteresuotu, tik kapitalo teisi , ar tik darbo reikalavim , bet tam, kad b t advokatu žmoniškumo teisi — kad atgaivint žmoni dvasi , išblaškyt bekovojant vien d l savo teisi ; kad sužadint , s žin , linkusi pamiršti savo pareigas: kad išgelb t visuomen nuo netvarkos ir anarchijos, kad palaikyt socialin pusiausvyr , pavojingai ardom taip virš ni egoizmo, taip ir apa i keršto, žodžiu — kad neleist ž ti sieloms, jos globai pavestoms“.

Bažny ia eina socialini kov s kur ir kaip pamint žmogaus teisi gyn ja, ir kaip aukl toja, primenanti pareigas, ir kaip gailestingoji motina, globojanti skriaudžiamus savo s nus ir dukteris, bet už vis labiau kaip gelb toja ir vadov žmoni siel . „Jei krikš ionyb , — sako Berdiajewas³, — socialiniame konflikte imasi ginti darbinink klas , ji turi tai daryti ne šitos klas s vardu, bet vardu žmogaus, vardu darbininko kilnumo, vardu jo žmogišk j teisi ir jo sielos, kapitalizmo sunaikintos“.

Bažny ia veikliai dalyvauja socialin s problemos sprendime, remdamasi labiausiai dviem pagrindiniais principais, pabr žtais ir Pijaus XI enciklikoje „Quadragesimo anno“, b tent, socialinio teisingumo ir socialin s meil s. Ta iau, jeigu socialinio teisingumo reikalais dažnai esti susir pinusios ir valstyb , ir visuomenin s organizacijos, tai socialin s meil s apaštalavimu, skiepijimu ir vykdymu s kmingai tegali užsiimti Baž-

² „L'Eglise et le problème social“, 65 psl.

³ Plg. Dr. Maceinos „Socijalinis teisingumas“, 15 psl

ny ia, gaunanti sau tam j g ir kv pimo iš paties meil s šaltinio, Kristaus. O juk be meil s negali b ti n tikro teisingumo. „Negalima visada b ti tobulai teisingu ir padoriu, — sako jau aukš iau min tasis Coulet⁴, — jeigu neb si vis pirma pilnas meil s. Tai psichologinis d snis, kuris lengva patikrinti; teisingumas neišsilaiyks ilgai ten, kur neviešpatauja meil “. Tad antroji negin ijamoji socialin tiesa, žinotina kiekvienam socialinio klausimo tyr jui, yra toji, kad Bažny ios dalyvavimas socialin s problemos sprendime yra b tinas. Abidvi gi šias aiškias tiesas suvedant kr v , tenka pasakyti, Jog be Kristaus ir Jo steigtos Bažny ios socialin problema negali b ti vykusiai ir s kmingai išspr sta.

3. SOCIALINI MOKSL SVARBA

Kristaus paskelbtieji socialiniai principai — tai iš Dangaus krit žem šviesos spinduliai, nušviet žmon ms j gyvenimo ir darbo keli . Ta iau pagal tuos principus nustatyti real j gyvenim , jais remiantis sudaryti juridines bei socialines gyvenimo normas, sustatyti socialin s ir politin s veiklos programas ir visa tai vykdyti gyvenime — Kristus paliko patiems savo pasek jams — krikš ionims. Bažny ia visiems jiems padeda savo mokom ja, aukl jam ja ir pastoracine veikla. Ta iau ir Bažny ia pat did j socialin s problemos sprendimo darb , — taip mokslin s teorijos, taip ir praktiško veikimo srityje, — palieka atskiriems mokslo, politikos ir visuomen s darbuotojams.

Tenka ia pabr žti, kad dar ir šiandien patsai mokslinis socialin je srityje darbas teb ra pradedamoje stadijoje. Ieškojimo ir tyrimo darbai eina jau gana seniai variose socialini moksl šakose. Ta iau dar labai daug naš tur s padaryti t moksl darbininkai ateityje. Ypa ionai bus svarb s darbai iš psichologijos, pedagogikos, sociologijos ir istorijos moksl sri i . Jie tur s išaiškinti: 1) kaip anie amžnieji teisingumo ir meil s d sniai tur s b ti suderinti ir pritaikyti prie žmogaus iš Dievo gautos ir iš t v paveld tos prigimties reikalavim ir palinkim , ir kaip žmogus gal t tinkamiausiai sunormuoti savo santykius su ekonomine ir juridine, su gamtos ir žmoni aplinkuma; 2) tie mokslai ypa tur s plaiai išaiškinti draugijinius žmoni palinkimus ir santykius, vis pla i j srit , kurioje žmogus žmog vairiausiai veikia, kad pagaliau pasisekt surasti kelius ir b dus tikrai darniam ir kilniam žmoni savitarpio gyvenimui ir veiklai; pagaliau 3) labai daug ia pad s nuodugnesnis ištyrimas vis ekonomini bei socialini santyki praeities, iš kurios nemaža šviesos (gal pavidale paaišk jusi tam tikr raidos d sni) bus galima gauti ir atei ai.

Visose ia sumin tose srityse mokslinis darbas eina pla ia vaga, išsi-

⁴ „L'Eglise et le problème social“, 70 psl.

šakoj s vairiomis srovi srovel mis, tarp kuri pastebimos dvi pla iosios srov s: empirik , materialistin s pasaul ži ros žmoni srov , ir idealistin tikybinink srov .

Psichologijos mokslo srityje ypa žymus tarp t dviej kryp i skirtumas. Materialistin s pasaul ži ros besilaikantiems psichologija yra tai pozityvistinis mokslas, tiri s vaorius žmogaus- proto fenomenus ir j s lygas tiek, kiek tuos fenomenus gali suimti, išmatuoti ir vertinti žmogaus viduje introspekcija. Yra tai psichologija be psich s arba, kaip jie patys dažnai vadina, fiziologin psichologija. Visi tyrimai aukštesni sielos pergyvenim , visi klausimai sielos kilm s ir jos paskyrimo, pagal juos, nebe eina psichologijos mokslo srit , bet metafizikos srit , apie kuri jie nieko nežin ir nenor žinoti.

Tuo tarpu taip vadinamieji racionalin s psichologijos šalininkai ži ri j , kaip dal viso filosofijos mokslo; nepaneigdami nat ralin s psichologijos ir taip pat uoliai tirdami tuos nat ralinio proto pasireiškimus, vis d lto neužmerkia aki fakt , kad žmogus yra žymiai daugiau, negu aukštai išlavintas gyvulys, ir d lto tiria ir visas su žmogaus siela susijusias problemas, taigi, ir begalines žmogaus intelekto aspiracijas ir nepasotinamus žmogaus valios troškimus, ir tos pa ios sielos kilm ir paskirt . Kada vieni nori tvirtai laikytis tiktai žem s ir gamtos, tuo tarpu kiti ži ri giliau ir pla iau, nori siekti paties dangaus ir amžinyb s.

Lygiai žymiai skiriasi ir materialistai sociologai nuo krikš ioni sociolog . Tiesa, ir vieni ir kiti tiria dažnai tuos pa ius socialinius fenomenus. Ta iau materialistini paži r sociologas prieina prie socialini reiškiniai be jokio socialinio idealo. Jisai tik ži ri, kaip ir kas yra. Jam neturi r p ti, kod l ir kam kas yra. Jokie etikos atžvilgiai ir tikslai jam neprivalo r p ti. Jisai turi prieiti prie socialini reiškiniai be jokios savo socialin s filosofijos.

Kitaip krikš ionys sociologai. Jie eina prie socialini fakt išreiškim tyrimo su Kristaus mokslo ir ideal šviesa. To mokslo ir ideal švie-soje jie svarsto ir vertina faktus, konstatuoja progres ar regres .

Žinoma, neapsieina be fakt interpretacijos ir sociologai materialistai. Ir j kai kurie prieina prie fakt su tam tikra socialine filosofija, kuri dažniausiai remiasi darvinistine evoliucija. Šie ima aiškinti socialinius reiškiniai dažnai griežtai priešingoj dvasioj, kaip krikš ionys sociologai, ir dažnai sueina su jais konflikt .

Praeities pažinimas svarbus yra ir vieniems, ir kitiems socialinio klausimo tyr jams. Ta iau kada materialistai sociologai toje praeityje ieškos nežinia kaip ir kod l akiai susidariusi d sni , fatališkai veikian i šalia žmogaus ir be jo, tuo tarpu krikš ionys sociologai t praeit ži r s kaip tiksl bendradarbiavim laisvos žmoni valios su valia j K r jo,

kurio Apvaizda veda žmonij savo nuo amži numatytais keliais, ir kuri tik ir prasmina žmonijos visokeriop progres .

4. KRIKŠ IONIŠKASIS SINTETIZMAS

Iš visa to, kas aukš iau pasakyta, darosi aišku, kad nei materialist psycholog , nei toki pat sociolog ir istorik ar pedagog moksliniai tyrin jimai nesugeb s socialinio klausimo išspr sti. Savo tyrimams jie neturi išeities taško, j dideli ir kruopšt s darbai — tai fakt prie fakt krovimas, neturint prieš akis aiškaus galutiniojo tikslo. Visas j darbas — tai lyg tamsioj girioj klaidžiojimas.

O vis d lto j tiriamieji darbai turi labai didel s svarbos visiems tiems, kurie eina socialini fakt giri su stipriais žibintais. Krikš ionys sociologai ne tik negali ignoruoti j darb , bet, atvirks iai, jie turi juos pažinti, nušviesti juos savo turim amžin j princip šviesa ir inkorporuoti juos vis savo krikš ioniškos sociologijos sistem . Žmogaus prigimties faktus jie turi sujungti su antgamtiniu gyvenimu. Krikš ionys sociologai iš savo koleg materialist ne syk gali dar ir pasimokyti, ypa kas lie ia tyrimo metodus. Tik einant šiuo krikš ioniškojo sintetizmo keliu, gal s pasisekti socialin klausim išspr sti.

Visa schema socialinio klausimo sprendimo gal t šiaip atrodyti:

A. Dievo S nus, ateidamas žem , atneš žmon ms tikrai dievišk recept j ligoms ir vargams. Tai Jojo meil s, teisingumo ir visuotin s brolyb s socialiniai principai.

B. Kristaus Bažny ia, stov dama Dieviškojo mokslo sargyboje, globodama ir vesdama žmoni sielas, kartkart mis, pagal laiko reikalavimus, pakelia savo autoriteting j bals , primindama žmon ms Kristaus doktrin ir nurodydama pasteb tus nuo jos nukrypimus. Be to, kunigai ir vienuoliai savo religiniu apaštalavimu ir savo pastoracine raida ugdo ir skleidžia meil s dvasi , kuri b tina yra socialinei problemai išspr sti.

C. Socialini moksl darbuotojai, Dieviškojo mokslo žibintais nešini, tiria ne tik visus žmogaus prigimties j g reiškimosi faktus, bet ir visus aukštesnius žmogaus sielos pol kius; taip pat ištiria vis taip praeities, taip dabarties socialini santyki kompleks ir numato pageidaujam t santyki raid atei iai; tuo b du jie padeda mokslinius praktiškam socialin s problemos išsprendimui pagrindus.

D. Pagaliau aukl tojai, politikai visuomenininkai ir ypa kooperatininkai savo veikimo srityse praktiškai vykdo tai, k mokslin teorija bus išaiškinusi.

5. PRAKTIKOS VEIK JAI

Nors mokslin s teorijos darbas bus svarbiausias ir pagrindinis, socialin klausim besprendžiant, ta iau neturi nuo jos atsilikti ir praktikos veik jai. Ši darbas bus ir labiau d kingas, ir duos labiau ap iuopiam rezultat .

Tarp t praktikos veik j pirmoj vietoj tenka pamin ti dvasininkus. Jiems skirtas garbingas uždavinys gaivinti ir palaikyti krikš ioniškos meil s atmosfer , be kurios absoliu iai negalimas yra socialinio klausimo išsprendimas. Nuo pat Kristaus laik eina neatiaidi kova tarp meil s ir neapykantos. Istorija žino moment , kada kai kuriuose kraštuose neapykanta imdavo laikinai virš . Tie kraštai sk sdavo ašar ir kraujo j roje. N viena kruvina revoliucija n ra davusi pastoviai ger rezultat . „Revoliucijos keliu, — sako A. Maceina⁵, — socialin problema negali b ti išspr sta. Revoliucija visados yra keršto ir neapykantos išsiveržimas. Socialiniu atžvilgiu tai reiškia nor velni išvaryti belzebubo pagalba. Socialin problema gali b ti išspr sta tik nuolatine evoliucija ir reikalingomis reformomis vis pirma žmogaus dvasios viduje, o paskui išviršin je santvarkoje“. Gi tos reikiamos dvasin s evoliucijos žmonija ir tegal s susilaukti vis pirma iš uolaus ir pasiaukojamo darbo ir kilnaus pavyzdžio savo dvasios vad . Didžiojo popiežiaus Pijaus XI palikimas, — Katalik Akcija, — veiks ta pa ia išganing ja kryptimi.

Je i krikš ioniškai nusiteikusioji visuomen susispies didžiules, takingas ir galingas organizacijas, jei per perijodin spaud ir literat r sudarys sveik vieš j opinij , tuomet netenka abejoti, kad tai netruks atsiliepti viešojoj krašt politikoj. Kol krikš ionys buvo neveikl s ir neorganizuoti, politika ir diplomatija buvo atsid rusi rankose gerai organizuot mason . Ta iau Didysis karas ir pokariniai laikai dav progos pasireikšti masonerijos galutiniam moraliniam bankrotui. Jos šul sudarytoji Versalio sutartis gausiai pas jo nauj neramum s kl . J vedamoji pokarin politika prived prie baisi ginklavimosi lenktyni , prie sunki depresij ir prie nuolat art jan ios naujos katastrofos košmaro. Taigi, galutinai paaišk jo, kad nors ir labai tvirtai organizuota ir visam pasaulyje paplitusi slaptoji j ga, ta iau netur dama savo pagrinduose nei tvirt amži princip , nei kilni ideal — anaip tol nesugeb s vesti žmonij palaimos ir progreso keliu.

Masonerijos viet stengiasi užimti pagoniškas necionalizmas su dievinimu valstyb s ir su savo vadais — taut diktatoriais priešakyje. Bet šio naujo pavojaus amžius, atrodo, bus žymiai trumpesnis, nes, laimei, žmon s perdaug brangina savo ašmens laisv ir, tur b t, nepak s ilgai ir tos vergijos. Tenka manyti, jog jau artimoji ateitis pašauks prie taut

⁵ Op. cit., 7 psl.

vairo krikšioniškos minties žmones. Seipeliai ir Krupaviciai, Dolfusai, Šušnigai ir Salazarai — tai pirmieji šioj dirvoj pionieriai. Netolimoj ateityj atsiras tikstančiai. Tik šie krikšionys politikai, krikšionys ne vien iš vardo, bet visa savo dvasia, širdimi ir darbais — sugebės ateityje priversti tautas prie nusiginklavimo ir pavergtam paniekintam darbininkui grąžinti žmogaus teises ir garbę.

Yra dar viena praktiško darbo sritis, kuri jau ir šiandien visiems lengvai prieinama, kuri net ir diktatoriams neabuojama — tai ekonominė kooperacija. Kooperatininkai, išvien pirkdami ir parduodami, išvien gamindami ir taupydami, veikia pajunta didžiulį moralinį ir ekonominį bendro veikimo naudą. Jie dar senosios santvarkos rėmuose stato naują brolybės ir solidarumo pasaulį. Ro delio kooperacija, kad ir išlaidota, bet praktiškai ir sunkingai jau sprendžia socialines problemas. Juk tie Ro delio darsniai yra gyvai paimti iš Evangelijos. Juk kooperacijoj gyvai kyla yra Kristaus socialinė doktrina: visų žmonių pagrindinis lygybės ir tarpusavio brolybės. Jeigu kai kur kooperacija negaluoja, nukrypsta klaidžius kelius, darosi nesimpatinga, tai labiausiai dėl to, kad tikrai kraštui krikšionys neįreikalavo joje dalyvauti. Dalyvaudami jie kaip tik nešė savo šalies kooperatyvus daugiau krikšioniškos meilės, draugiškumo ir tolerancijos. Krikšionys ir gal tik būtų uoliausi Ro delio darsnių vykdytojais ir saugotojais. Ir tai nereikia jokio ekskluzyvizmo. Krikšionys neturi bijoti pateikti tai tarp kitaip nusiteikusi kooperatininkai. Tarp jų krikšionys galės jaustis visiškai saugiai ir daug tvirtiau, negu nekrikšionys. Juk toji organizacija veikia jį doktrinos principais ir pagrindais. Jeigu kairieji ima veikti pagal tuos principus, tai mums, krikšionims, džiaugsmas ir garbė. Tiesa, bloga būtų, jeigu jie, tais kilniais principais prisidengę, norėtų vykdyti mums priešingus užmanymus. Tai gali vykti, ir tai kartais vyksta. Bet ir vyksta tai tik todėl, kad krikšionys be reikalo užleidžia jiems tik dirvą. Pvz., Belgijos miestgyventojai anaiptol juk ne visi buvo socialistai. Tačiau jeigu Belgijos miestgyventojai kooperacija atsidrė rankose socialdemokratams, kurie jį atvirai naudoja savo partijos tikslams ir veda prieš krikšioniškoj dvasioj, tai tai ir bus kalti Belgijos miestkatalikai, užleidę tik dirvą savo idealiejiems priešiniams.

Ir mūsų lietuviškoji kooperacija pasigenda gausiai eili krikšionininkai ir krikšionininkai vadai.

Žinoma, viena, nors ir pusė tina jau pasaulyje paplitusi, kooperacija nepajėgs išspręsti visos didžiulės socialinės problemos. Jos kelias kad ir tikras, bet labai ilgas; jos progresas; kad ir gražus, bet labai lėtas. Gal šimtmeiki reikėtų, kol ji pajėgtų bent susilyginti su dabar vyraujančia ekonominio naudojimo sistema. Jos progresas trukdo kaip tik stoka krikšioniškos meilės ir solidarumo tarpininkai ir vadai. Progresas būtų žymiai

spartesnis, jeigu vis krašt katalikai ir kiti krikš ionys aktingai koope-
racijos s j d d t si ir uoliai jame imt veikti.

Ta iau socialin problem išspr sti šalia kooperacijos s j džio daug
pad s ateityje pasveikusi (NB! jei pasveiks?!) tarptautin politika ir nau-
ja, geresn taut ir valstybi organizacija jau ne vien grynai politikos,
bet ir ekonomijos reikal atžvilgiu. Nauj , ne vien politin , bet ir ekono-
min Taut S junga, kuri gal atsiras po naujos pasaulin s katastrofos (jei
dar liks po jos kas gyvas ir sveikas), rasit pad s pagrindus naujam svei-
kesniam žmoni bendravimui, tuo pat ir socialinio klausimo išsprendimui.

*

* *

Iš viso, kas ia pasakyta, seka išvada, kad socialin problem gal s
s kmingai išspr sti ne kuris nors atskiras genijus, ne kurios nors atskiros
tautos, kad ir atsid j mokslininkai bei uol s praktikai-veik jai, bet viso
pasaulio atsid j idealistai krikš ionys, kurie kartu su malda „T ve M s “
gavo iš Kristaus palikim - sakym vykdyti žem je Dievo karalyst . Ne-
atsilikime nuo j ir mes, lietuviai katalikai.